

Пишува:
Розита ЗАКЕВА

Во 1014 година, по поразот на Беласица, Самуил дошол во Прилеп и тука ги пречекал своите 15.000 ослепени војници, каде што и починал, скршен и физички и морално, на 6 октомври истата година.

Трескавец е комплекс од градби, урнатини и доградби. Се претпоставува дека датира од IX век и во целото свое постоење претрпувал промени и бил дооформуван. Оттука може да се види цела Пелагонија, планините Бабуна, врвот Пелистер и Кајмакчалан на Ниџе, а кога ќе падне ноќта прекрасната панорама на градовите Битола, Прилеп и Крушево.

Прилепчани се мошне духовит и гостопримлив народ, ова го потврдуваат и итروشтините на мариовецот Итар Пејо, а и запишаните приказни на Марко Цепенков. Овде народот живее со духот на минатото, не заборавајќи ги народните традиции и обичаи за сите верски празници.

ПРИЛЕПСКИТЕ ДВОРОВИ ЗАКИ

Во август, "земјата на тунот", како што вообичаено ја нарекуваат Пелагониската рамнина, секоја улица и двор се полни со скелиња за сушење тутун. Бојата на листовите се прелева од светлозелена, кај штотуку набраните, до окержолта, на веќе исушените. Во тој период од годината и градот Прилеп живее, спие и сонува со тутунот.

Градот е лоциран на источниот раб од најголемата македонска рамнина Пелагонија. Сместен е меѓу Маркови кули и Зеленик на север, на југ се наоѓа Селечка Планина, на исток се издигнуваат тераси на некогашното неогено Пелагониско Езеро, а на западниот дел се протега рамнината на Прилепско Поле.

Надморската височина е 620-650 метри, а на околните ридести падини дури и до 680 метри. Низ Прилеп течат Дабничка, Оревоечка и Селечка Река, а сите заедно ја формираат Градска Река, која на југот од Прилеп преку реката Блато се влева во Црна Река. Климата е умерено-континентална, со слабо влијание на средоземната, односно со топ-

ПРИЛЕП - ВАРОШ

ли и суви лета а студени зими со многу ниски температури.

Сите овие карактеристики и местоположбата овозможуваат градот да се здобие со епитет административен, културен, општествено-политички и економски центар.

ИСТОРИСКИ СВЕДОШТВА

Прилеп е крстосница на многу патишта, кои водат до Западна и Источна Македонија. Преку патот до Градско, градот се поврзува со источниот и со повардарскиот регион, а

преку автопатот за Битола со охридско-преспанската област.

Поради недостиг на голем број пишани податоци, не може со сигурност да се каже од кога точно постои населбата, но според мислењата на некои историчари, овој крај во елинистичкиот период бил населен со Пелагонци и Деуриопи, кои биле дел од пеонската држава. Се претпоставува дека од римскиот период потекнуваат Марковите кули, изградени на карпи. Тврдината имала важна доминантна стратешка позиција и е една од најголемите на Балканот. Визан-

тискиот назив на Прилеп, Прилапон се среќава во средниот век, во времето на византискиот император Василиј II од 1018 година. Во 1014 година, по поразот на Беласица, Самуил дошол во Прилеп и тука ги пречекал своите 15.000 ослепени војници, каде што и починал, скршен и физички и морално, на 6 октомври истата година.

Во 1018 година Прилеп паднал под византиска власт, и во овој период била создадена денешната населба Варош, а од 1334 година градот бил под српска власт и станал седиште на жупанот Волкашин. По смртта на Волкашин, неговиот син - легендарниот Крали Марко се прогласил за крал. Потпаѓањето на македонската територија под османлиска власт (1385) не го заобиколила ниту Прилеп. Десетина години подоцна, во 1395 година во една битка во Романија, животот го изгубил Крали Марко. Следувал период на османлиско грабање, убивање, обесчестување, исламизирање на невината македонска "раја".

Но, времињата од година

МАНАСТИРОТ ТРЕСКАВЕЦ

во година, од век во век, се менувале, а тоа, во своите дефтери го забележале: турскиот географ Хаџи Калфа, турскиот патописец Евлија Челебија, францускиот конзул Анри Пуквил. Сите забележале де-

бистите на десетмина загина-ти народни херои.

ЦРКОВНО НАСЛЕДСТВО

Населбата на стариот Прилеп, всушност е во состав на територијата на селото Варош, кое некогаш претставувало предградие на "Марковиот град". Од времето на владеењето на Волкашин и Марко зачувани се повеќе цркви, а од некои кои се спомнуваат во старите записи нема никакви остатоци. Денес посетителот може да ги види Св. Никола, Св. Архангел Михаил, Св. Димитрија, Св. Атанасие, Св. Петар и Св. Богородица Пречиста.

Од сите христијански храмови, манастирот Трескавец со манастирската црква Успе-

широчина и кон хоризонтот. Оттука може да се види цела Пелагонија, Бабуна, врвот Пелистер и Кајмакчалан на Ниџе, а кога ќе падне нокта, прекрасната панорама на Битола, Прилеп и Крушево.

Трескавец е комплекс од градби, урнатини и доградби. Се претпоставува дека датира од IX век и во текот на постоењето претрпувал промени и бил дооформуван. Живописот во црквата е од повеќе временски периоди, но најстари се фреските во двете кули со илустрација на светци и календар, а кон крајот на XV век црквата е насликана и со фрески од раката на мајстор-зограф. Конаците околу манастирот се подигнати со заложба на прилепските еснаф-

голем дел од културното наследство и конаците, но со помош и донации на многумина граѓани и институции, тој е возобновен и штетите се санирани.

ВООБИЧАЕНИ НАВИКИ

Освен како град на тутунот, односно град на "жолтото злато", Прилеп е познат и по својот мермер, кој се обработува од карпите во планинскиот превој Плетвар. Мермерот од Прилепско, со својот висок квалитет се извезува во Јапонија, Америка и во други земји во светот.

Во Прилеп и во Прилепско успеваат сите градинарски и индустриски култури. Луѓето од овој крај претежно се занимаваат со земјоделие, а тоа им го овозможува плодната почва.

Прилепчани се мошне духовит и гостопримлив народ, ова го потврдуваат и итроштините на мариовецот Итар Пејо, а и запишаните приказни на Марко Цепенков. Народот овде живее со духот на минатото, не заборавајќи ги народните традиции и обичаи за сите верски празници. Прилепчани знаат да празнуваат, за нив важи мотото: "шест дена работи, а седмиот одмор". Секое прилепско село има своја селска слава, а да се присуствува на еден таков настан е навистина задоволство, зошто сите се "променати" во ново руво и тој ден им е посветен на семејството и на пријателите.

Но, во Прилеп, исто така, е празник и кога се одржува Театарскиот фестивал "Војдан Чернодрински", како и Фестивалот на пивото.

Овој град е пример како да се зачува македонската национална самобитност, па оправдано се вели дека прилепчани ги бие глас дека се големи патриоти. Луѓето од овие краишта во минатото, па и сега, често заминуваат на печалба. Но, копнежот и носталгијата, љубовта кон својот народ и земја се причина тие никогаш да не ги забораваат своите родни огништа и често да ги посетуваат.

ТЕНИ СО ЖОЛТО ЗЛАТО

ка градот има околу 1.000 домаќинства и најголем панаѓур, кој траел и по 25 дена, а на него се носеле кожи и оружје од Фоча, руски постави, индиски ткаенини, јеменско кафе, ориз, волна, кожа, жито и производи од сите прилепски еснафлии, па и од пошироко.

Во атмосфера во која речиси било невозможно да се зборува за мајчиниот јазик, сепак со заслуга на нашите најистакнати македонски преродбеници: Димитар Миладинов, Јордан Хаџи-Константинов Џинот, Марко Цепенков, Рајко Жинзифов, Григор Прличев и други, во 1874 година била изградена училишна зграда, во која се образувале идните учители.

Од поновата историја, кога оправдано Прилеп го доби епитетот "град херој" е денот на вооруженото востание на македонскиот народ против фашистичкиот окупатор - 11 октомври 1941 година. Сведок за овој период од минатото е споменикот Могила на непобедените - паметник, кој е круна на еден мал рид. Овде почиваат моштите на 650 борци од овој крај, поставени се и

ние Богородично има најживописна местоположба. Се наоѓа на десеттина километри од градот и овозможува необично убав поглед кон небесната

лии во XIX век.

За жал, манастирот Трескавец, пред околу една деценија ја преживеа и огнената катастрофа, во која беше оштетен